הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קצו קצז

(כ) [ב] סַפְּנָה, מְבָרְכִים עָלָיו. (ו) (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר״ד (ס״ט)): ג ה׳שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאֶחָד, אֶחָד נִזְהָר מִפַּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֶחָד אֵינוֹ נִזְהָר, אוֹ אֶחָד מֵהֶן כֹּהֵן וְאוֹכֵל חַלּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאוֹתוֹ שֶׁנִּזְהָר אֵינוֹ יָכוֹל לָאֶכֹל עִם אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר וְלֹא יִשְׂרָאֵל עִם הַכֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר יָכוֹל לָאֶכֹל עִם הַנִּזְהָר וְכֹהֵן עִם הַיִּשְׂרְאֵלִי, (ג) [ג] (ז) מְצָטָרְפִין. אֲבָל אִם הָיוּ כֹּהֲנִים וְזָר אוֹכְלִים כְּאֶחָד, וְהַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים חַלָּה וְנִזְהָרִים מִפַּת שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְהַזָּר אוֹכֵל פַּת שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, (ח) אֵינָם מְצָטָרְפִין, יוְהוּא הַדִּין (ט) לִשְׁלשָׁה שֶׁמְּדָרִים זֶה מִזֶּה שֶׁאֵינָם מְצָטָרְפִין לְזִמּוּן. הַגָּה: וְדַוְקָא כְּשֶׁכָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּפָרוֹ, אֲבָל אִם אוֹכְלִים מִכִּכַּר בַּעַל הַבַּיִת מְצָטָרְפִין, דְּהָא אוֹכְלִים מִכִּכָּר אֶחָד (אור זרוע (מ״פ מ׳ קנ״ט)): ד יאֵין מְזַמְּנִין עַל מִי שֶׁאָכַל פָּחוֹת מִכַּזַּיִת:

ה טור בְּשֵׁם (הָרַשְׁבָּ״ם) [הָרַשְׁבָּ״ם] וּשְׁאָר פּוֹסְקִים מַהֵיכָא דַּעֲרָכִין (ג׳) [ד׳] (ע״א). ו טור בְּשֵׁם רי״ר מֵהָא דְּרַשְׁבָּ״ם. ז בְּרָכוֹת מ״ה (ע״א) וּכְתָנָא קַמָּא.

קצז דִּין צָרוּף לְזִמּוּן שְׁלשָׁה אוֹ עֲשָׂרָה. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א א׳שְׁנַיִם שֶׁאָכְלוּ כְּאֶחָד וְגָמְרוּ, (א) וּבָא שְׁלִישִׁי, כָּל הַיְכָא דְּאִי מַיְתֵי לְהוּ מִידִי (ב) * מְצוּ לְמֵיכַל מִינַּיהּ, א בְּרָכוֹת מ״ז (ע״א).

בֵּאוּר הַמִּשְׁנָה

ב [ב] סַפְּנָה. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וַעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן ד׳ שֶׁמְּדַמְּתוֹ לְהַכְרִיעַ כְּהָרַמְבַּ״ם (פ״א ה״י) שֶׁדִּבֵּר אִסּוּר שֶׁנִּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קְצָרָה, וַאֲפִלּוּ בְּשׁוֹגֵג אוֹ לְרִפּוּאָה, אֲפִלּוּ לְאַחֲרָיו אֵינוֹ חַיָּב לְבָרֵךְ דִּלְא מְחַשֵּׁב הֲנָאָה עַיֵּן שָׁם. וַעַיֵּן בְּפִסְחִים דַּף ק״ז (ע״ב) בְּתוֹסָפוֹת שָׁם דִּבּוּר הַמַּתְחִיל [וְלִיקְמָא], שֶׁיֵּשׁ שָׁנֵי מִינֵי אֲכִילָה גַּפָּה עַיֵּן שָׁם, וַעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר״ד (ס״ט) מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם: ג [ג] מְצָטָרְפִין. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁאֵין יְכוֹלִים לָאֶכֹל הַלֶּחֶם שֶׁמְּלַכְלֵךְ מִכֶּשֶׁה עַל זֶה בְּמָקוֹם שֶׁמּוּאָל סִימָן צ״ד שֶׁהָרֵי יָכוֹל לָאֶכֹל אַחַר שֶׁיִּגְמֹר אֲכִילַת חֻלִּין, וַאֲפִלּוּ בְּשֶׁכְּבָר שָׁחַל תִּשְׁעָה בְּאָב מַתִּיר בְּתַכְשִׁיל שֶׁל כֶּשֶׁה, וְאִם כֵּן אֵינוֹ אָסוּר מֵאוֹתוֹ לֶחֶם, וַעַיֵּן שָׁם דְּמִכָּל מָקוֹם מַפִּיק דְּשָׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף שֶׁלֹּא לְהִטָּעֵרֶךְ לְזִמּוּן בְּשֶׁכְּבָר שָׁחַל תִּשְׁעָה בְּאָב אוֹכְלֵי כֶּשֶׁב עִם אוֹכְלֵי חֻלִּין עַיֵּן שָׁם. וַעַיֵּן (מקום שמואל) סִימָן (ק)צ״ה עַל מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֶׁלְחָן עָרוּךְ וּכְטוּר בְּשִׁלשָׁה שֶׁמְּדָרִים הַנִּזְקָה זֶה מִזֶּה, עַל דִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה כתב רשב״ם) דְּמֵימֵי רָאֲיָה מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְמֵימַר לְכַנֵּי אָכְלֵי חֻלִּין תִּיפּוּק לֵיהּ דְּאִי בָּעֵי מִתְּשִׁיל כִּי, וְהֵשִׁיב עַל זֶה דִּכְתַרוּמָה בְּיָד כֹּהֵן לֹא מָצֵי מִתְּשִׁיל עַיֵּן שָׁם, וַעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן (ר) [ז׳] שֶׁהִקְשָׁה כֵּן וְכָתַב לְיַשֵּׁב קָצַת עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הִפְרִי חָדָשׁ בְּלִקּוּטִים כָּתַב לְיַשֵּׁב קָצַת, וַעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) וּבְגֶן הַמֶּלֶךְ סִימָן פ׳ וּבְכִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ו) עַיֵּן שָׁם. וַעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם בְּשֵׁם הַבְּרָכֵי יוֹסֵף (סק״ח) בְּמִי שֶׁשָּׁבַע שֶׁלֹּא יְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ אֵין רַשַּׁאי לְזַמֵּן עָלָיו, וּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם בְּדִין אִם יֵשׁ עֲשָׂרָה בְּזִמּוּן מַה דִּינוֹ, עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ב] סַפְּנָה. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וַעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן ד׳ שֶׁמְּדַמְּתוֹ לְהַכְרִיעַ כְּהָרַמְבַּ״ם (פ״א ה״י) שֶׁדִּבֵּר אִסּוּר שֶׁנִּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קְצָרָה, וַאֲפִלּוּ בְּשׁוֹגֵג אוֹ לְרִפּוּאָה, אֲפִלּוּ לְאַחֲרָיו אֵינוֹ חַיָּב לְבָרֵךְ דִּלְא מְחַשֵּׁב הֲנָאָה עַיֵּן שָׁם. וַעַיֵּן בְּתוֹסָפוֹת שָׁם דִּבּוּר הַמַּתְחִיל [וְלִיקְמָא], שֶׁיֵּשׁ שָׁנֵי מִינֵי אֲכִילָה גַּפָּה עַיֵּן שָׁם, וַעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר״ד (ס״ט) מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם: ג [ג] מְצָטָרְפִין. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁאֵין יְכוֹלִים לָאֶכֹל הַלֶּחֶם שֶׁמְּלַכְלֵךְ מִכֶּשֶׁה עַל זֶה בְּמָקוֹם שֶׁמּוּאָל סִימָן צ״ד שֶׁהָרֵי יָכוֹל לָאֶכֹל אַחַר שֶׁיִּגְמֹר אֲכִילַת חֻלִּין, וַאֲפִלּוּ בְּשֶׁכְּבָר שָׁחַל תִּשְׁעָה בְּאָב מַתִּיר בְּתַכְשִׁיל שֶׁל כֶּשֶׁה, וְאִם כֵּן אֵינוֹ אָסוּר מֵאוֹתוֹ לֶחֶם, וַעַיֵּן שָׁם דְּמִכָּל מָקוֹם מַפִּיק דְּשָׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף שֶׁלֹּא לְהִטָּעֵרֶךְ לְזִמּוּן בְּשֶׁכְּבָר שָׁחַל תִּשְׁעָה בְּאָב אוֹכְלֵי כֶּשֶׁב עִם אוֹכְלֵי חֻלִּין עַיֵּן שָׁם. וַעַיֵּן (מקום שמואל) סִימָן (ק)צ״ה עַל מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֶׁלְחָן עָרוּךְ וּכְטוּר בְּשִׁלשָׁה שֶׁמְּדָרִים הַנִּזְקָה זֶה מִזֶּה, עַל דִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה כתב רשב״ם) דְּמֵימֵי רָאֲיָה מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְמֵימַר לְכַנֵּי אָכְלֵי חֻלִּין תִּיפּוּק לֵיהּ דְּאִי בָּעֵי מִתְּשִׁיל כִּי, וְהֵשִׁיב עַל זֶה דִּכְתַרוּמָה בְּיָד כֹּהֵן לֹא מָצֵי מִתְּשִׁיל עַיֵּן שָׁם, וַעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן (ר) [ז׳] שֶׁהִקְשָׁה כֵּן וְכָתַב לְיַשֵּׁב קָצַת עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הִפְרִי חָדָשׁ בְּלִקּוּטִים כָּתַב לְיַשֵּׁב קָצַת, וַעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) וּבְגֶן הַמֶּלֶךְ סִימָן פ׳ וּבְכִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ו) עַיֵּן שָׁם. וַעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם בְּשֵׁם הַבְּרָכֵי יוֹסֵף (סק״ח) בְּמִי שֶׁשָּׁבַע שֶׁלֹּא יְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ אֵין רַשַּׁאי לְזַמֵּן עָלָיו, וּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם בְּדִין אִם יֵשׁ עֲשָׂרָה בְּזִמּוּן מַה דִּינוֹ, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הוּא, (י) הַיְתֵירָא קָאָכִיל, וְאַדְרַבָּה מִצְוָה קָעָבִיד לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ, וּכְדִכְתִיב (ויקרא יח ה) 'וְחַי בָּהֶם' וְאָמְרוּ חַזַ״ל (יומא פה:) וְחַי בָּהֶם וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם: (ו) וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר״ד. דְּשָׁם נִשְׁנֶה דִּין זֶה. וְנִתְבָּאֵר שָׁם בְּסָעִיף ח׳ בְּהַגָּ״ה דְּאִם אֲנָסוּהוּ (יט) לָאֶכֹל אֵינוֹ מְבָרֵךְ, אַף עַל גַּב דְּהֶיְהֵ מֻכְרָח לָאֶכֹל מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק מה): ג (ז) מְצָטָרְפִין. אַף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכִּכָּרוֹ: (ח) אֵינָם מְצָטָרְפִין. שֶׁכָּל צָרוּף לְזִמּוּן אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁהֵם יְכוֹלִים לְהִתְחַבֵּר יַחַד בַּאֲכִילָתָן לָאֶכֹל לֶחֶם אֶחָד, וְכָאן כָּל אֶחָד נִזְהָר מִלֶּחֶם חֲבֵרוֹ: (ט) ל׳שְׁלשָׁה שֶׁמְּדָרִים וְכוּ׳. בֵּין שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם מֻדָּר מֵחֲבֵרוֹ בֵּין שֶׁאֶחָד מֻדָּר מֵהַשְּׁנַיִם וְהַשְּׁנַיִם מְמֻדָּנִין, דְּעַל כָּל פָּנִים אוֹתוֹ הָאֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לָאֶכֹל מִשֶּׁלָּהֶם וְהֵם מִשֶּׁלּוֹ, לְכָךְ אֵינָם מִצְטָרְפִין, אֲבָל כְּשֶׁשְּׁנַיִם מֻדָּרִים מֵאֶחָד וְהוּא אֵינוֹ מֻדָּר מֵהֶם, וַדַּאי מִצְטָרְפִין כֵּיוָן שֶׁהָאֶחָד יָכוֹל לָאֶכֹל עִמָּהֶם. כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁאֶחָד אוֹכֵל חֶלֶב אוֹ גְּבִינָה וְהַשְּׁנַיִם בָּשָׂר, מִצְטָרְפִין, שֶׁהָאוֹכֵל גְּבִינָה הֲרֵי יָכוֹל לָאֶכֹל מִלֶּחֶמָם אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְלֻכְלָךְ בְּבָשָׂר, אִם יִקַּח פִּיו וְיָדָיו[ח]. [וְהַמִּנְהָג (יז) שֶׁהָאוֹכֵל גְּבִינָה הוּא הַמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַזִּמּוּן וְלֹא לְהִפּוּךְ, שֶׁהוּא הַגּוֹרֵם לְהַזִּמּוּן]. אֲבָל אִם אוֹכֵל גְּבִינָה קָשֶׁה אֵינָן מִצְטָרְפִין, שֶׁהַמִּנְהָג עַכְשָׁו שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר אַחַר גְּבִינָה קָשֶׁה עַל יְדֵי קִנּוּחַ וַהֲדָחָה. וְכֵן מַרְאֶה חֹדֶשׁ עַד תִּשְׁעָה בְּאָב אֵין אוֹכְלִים בָּשָׂר רַק בְּסָעוּדַת מִצְוָה וְיֵשׁ שֶׁנּוֹהֲגִין גַּם בָּזֶה וְאוֹכְלִין רַק מַאֲכָלֵי חֶלֶב כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִימָן תקנ״א (ע״ש ס״ק), אוֹתָן שֶׁנּוֹהֲגִין מִבָּשָׂר וְאוֹכְלִין חֶלֶב אֵין מְצָטָרְפִין עִם אוֹכְלֵי בָּשָׂר דַּהֲרֵי אֵין יְכוֹלִין לָאֶכֹל זֶה עִם זֶה, אֶלָּא אִם כֵּן אָכְלוּ כַּזַּיִת פַּת קֹדֶם שֶׁאוֹכְלֵי בָּשָׂר הִתְחִילוּ לָאֶכֹל בָּשָׂר בִּלְחָמָם, שֶׁאָז עֲדַיִן הָיוּ יְכוֹלִין לָאֶכֹל בְּיַחַד, אוֹ שֶׁאָחַד מִבְּנֵי הַסְּעוּדָה אָכַל כַּזַּיִת לֶחֶם אַחַר שֶׁאֵינוֹ מְלֻכְלָךְ לֹא בְּבָשָׂר וְלֹא בְּחֶלֶב, שֶׁזֶּה מְצָרֵף אֶת כֻּלָּם שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם יְכוֹלִים לָאֶכֹל מִלַּחְמוֹ:

א (א) וּבָא שְׁלִישִׁי. וְרוֹצֶה לָאֶכֹל וּלְהִצְטָרֵף עִמָּהֶם לְזִמּוּן: (ב) מְצוּ לְמֵיכַל מִינַּיהּ. הַיְנוּ (ט) שֶׁאֵינָם שְׂבֵעִים כָּל כָּךְ, וְאִם הָיוּ מְבִיאִים

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * מְצוּ לְמֵיכַל מִינַּיהּ. כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר, כֵּן הוּא הַגִּרְסָא בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הַיְשָׁנִים, וְהַכַּוָּנָה דַּוְקָא אִם שְׁנֵיהֶם מְצוּ לְמֵיכַל מִינַּיהּ, וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (ברכות פ״ה ה״ט). וּלְפִי זֶה פָּשׁוּט דְּאִם אֶחָד נָטַל יָדָיו [אוֹ שֶׁהִפְסִיחַ דַּעְתּוֹ בְּבִרּוּר שֶׁלֹּא הָיָה אוֹכֵל שׁוּם דָּבָר לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן קע״ט בְּבֵאוּר הֲלָכָה סוֹף דִּבּוּר הַמַּתְחִיל, וְאַפִלּוּ, בְּשֶׁם הַבַּיִת מֵאִיר] שׁוּב מְמֵילָא אֵין הַשְּׁלִישִׁי יָכוֹל לְהִצְטָרֵף, וּמְצָאתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) שֶׁגַּם הוּא מְצַדֵּד כֵּן לְדִינָא אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ מִסְתַּפֵּק בָּזֶה קָצַת. וּמִגִּרְסַת הַחַיּוֹת יָאִיר בְּרִי״ף (לה.) שֶׁגַּרְסָ אלוּ מִיַּיתֵי לִי אַרְדִּילָיָא וְכוּ׳ מַשְׁמַע גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּמַאֲמַר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

לֵיהּ בָּזֶה, וְעוֹד מִמַּה שֶּׁכָּתַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (שם) דְּמִסּוֹף דִּבְרֵי הִירוּשַׁלְמִי (חלה פ״א ה״ה) אֵין נִרְאֶה כֵּן, מַשְׁמַע דִּלְעִנְיַן לְצֵאת בְּדַאי אֵינוֹ יוֹצֵא אַף שֶׁכְּבָר אֲכָלָהּ, וְאִם כֵּן מִפֹּאִילָא אֵין לְבָרֵךְ עַל זֶה אַף בְּסוֹף, לְפִי מַה שֶּׁמְּנִיחַ הָרַמְבַּ״ם הַכְּלָל דְּחָלוּי זֶה בָּזֶה. וּמִלְּבַד זֶה עִקַּר דִּינוֹ שֶׁל הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁהִנִּיחַ הַיְסוֹד דְּמִפְּנֵי שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא יֵשׁ לְהַחְמִיר לְבָרֵךְ בְּשִׁנּוּי, גַּם כֵּן רָאוּי מְאֹד. דְּכֵיוָן שֵׁשׁ בָּזֶה חֲשָׁשׁ נִאוּרִין גַּם כֵּן, אֵין שַׁיָּךְ יְפוּי מִפְּנֵי שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא, וְדוּמְיָא דְּמַאי דְּאָמְרִינַן בְּרָכוֹת כ״ב (ע״ב) הַיְכָא שְׁתָּפְלָתוֹ תּוֹעֵבָה, וּפְסָקוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, וְהַשְׁתָּא דְּכֵיוָן שֶׁהוּא תּוֹעֵבָה כְּאִלּוּ לֹא הִתְפַּלֵּל כְּלָל, וְהָכִי נָמֵי בְּעִנְיָנֵנוּ כֵּיוָן דְּהַמְּחִירִין סוֹבְרִין דִּבְרָכָתוֹ נֶאֱרַז הוּא גַּם כֵּן, אִם כֵּן אֲפִלּוּ

ה טור בְּשֵׁם (הָרַשְׁבָּ״ם) [הָרַשְׁבָּ״ם] וּשְׁאָר פּוֹסְקִים מַהֵיכָא דַּעֲרָכִין (ג׳) [ד׳] (ע״א). ו טור בְּשֵׁם רי״ר מֵהָא דְּרַשְׁבָּ״ם. ז בְּרָכוֹת מ״ה (ע״א) וּכְתָנָא קַמָּא.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קצז

(ג) * מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ, (ד) [ב]וְחַיָּבִים לִתֵּן לוֹ לָאֱכֹל כְּדֵי שְׂיִצְטָרֵף עִמָּהֶם. [ג]וְהוּא שֶׁבָּא עַד שֶׁלֹּא אָמְרוּ הַב לָן וּנְבָרֵךְ, * אֲבָל אִם אָמְרוּ הַב לָן וּנְבָרֵךְ וְאַחַר כָּךְ בָּא הַשְּׁלִישִׁי, (ה) * אֵינוֹ מְצָטָרֵף (ו) [א] * עִמָּהֶם. הָגָה: * וּנְטִילַת מַיִם אַחֲרוֹנִים כְּהַב לָן וּנְבָרֵךְ דְּמֵי (מרדכי פרק ג׳ שאכלו (סי׳ קנח)) (ו) וְעַיִן לְעֵיל סִימָן קע״ט (ס״ק ל״ב): ב [ד]תִּשְׁעָה שֶׁאָכְלוּ דָּגָן (ז) וְאֶחָד אָכַל (ח) * כַּזַּיִת יָרָק, (ט) [ב] מְצָטָרְפִין לְהַזְכִּיר שָׁם, וַאֲפִלּוּ לֹא טָבַל עִמָּהֶם אֶלָּא (ג) (י) בְּצִיר אוֹ לֹא שָׁתָה עִמָּהֶם אֶלָּא (יא) כּוֹס אֶחָד * שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְבִיעִית, מִכָּל מַשְׁקֶה

ב תְּשׁוּבוֹת הָרַשְׁבָּ״א (ח״ו סי׳ נו) מַהֲהִיא דְּחַיָּלִין ק״ו ע״א).
ג שָׁם בִּבְרָכוֹת (תוס׳ ד״ה אילו). ד שָׁם מ״ח ע״א).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] עִמָּהֶם. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן בְּאֶלְיָה רַבָּה (סק״ד) שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין לְזֶה שֹׁרֶשׁ וּמְשָׁמְעוּת בְּשֵׁ״ס וּפוֹסְקִים שֶׁיִּהְיֶה מִצְוָה לְחַזֵּר וְלֶאֱכֹל, וּמִסְתַּבֵּר דְּזֶה הָוֵי כַּאֲכִילָה גַּפָּה כו׳ עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה כָּתַב יְדֵ, תִּשְׁעָה שֶׁאָכְלוּ וְסָבְרוּ שָׁהֵם עֲשָׂרָה וְנָטְלוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים וְנִתְנוּ הַכּוֹס לְבָרֵךְ. וְרָאוּ שֶׁאֵינָם רַק תִּשְׁעָה, אֵין מוֹעִיל לְצָרֵף אֶחָד עַל יְדֵי שִׁיְּתְנוּ לוֹ לִשְׁתּוֹת כְּדֵי לְבָרֵךְ בְּשֵׁם כְּמוֹ דְּלֹא מְהָנֵי לְזִמּוּן בִּשְׁלֹשָׁה עַיִן שָׁם:
ב [ב] מִצְטָרְפִין. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְעֵיל סִימָן קצ״ד (נדפס

בָּאֵר הֵיטֵב

[וְעַיִן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) שֶׁהָאֲרִיךְ בָּזֶה עַיִן שָׁם]:
א (ו) עִמָּהֶם. וּבְ״ח (ס״א) כָּתַב דְּמִצְוָה שֶׁיִּשְׁלוּ יְדֵיהֶם וִיבָרְכוּ הַמּוֹצִיא וְיֹאכְלוּ מְעַט מִשּׁוּם זִמּוּן, וְעַיִן שְׁנֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ב) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״א):
ב (ב) מִצְטָרְפִין. וְאִם כָּבָר בֵּרַךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה שׁוּב לֹא יוּכַל לְזַמֵּן עִמָּהֶם דְּכָבָר נִסְתַּלֵּק מֵהֶם, וְלֹא דָּמֵי לְסִימָן קצ״ד סָעִיף א׳ דְּהָתָם עַל כָּל פָּנִים אָכַל לְתֹם. מְגַן אַבְרָהָם (סק״ד): (ג) בְּצִיר. וּמִכָּל מָקוֹם בְּעֵי שִׁעוּרָא:

בָּאוּר הֲלָכָה

מְרַדְכַי (סק״ד) שֶׁכָּתַב לְדָבָר בְּרוּר כְּדִבְרֵינוּ וְהָרִבָּה לְתָמֵהַּ עַל הָאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה עַיִן שָׁם:

* מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ. הַיְינוּ שֶׁחַיָּבִים בְּזִמּוּן [וְלֹא שֶׁהוּא רְשׁוּת], וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַמְחַבֵּר בְּסִימָן קצ״ג (ס״ב) דְּתִלּוּי בִּגְמַר סְעוּדָה וְזֶה גַּם כֵּן גְּמַר סְעוּדָה מִקָּרֵי, כֵּן מַשְׁמַע מִכָּפָּה פּוֹסְקִים דְּנָקְטוּ כֵּן לְדִינָא. וּדְלֹא כְּשִׁיטַת רַבֵּנוּ יוֹנָה (לב: ד״ה שלשה) דְּלְדִידֵיהּ הַאי סוּגְיָא רַק לְעִנְיַן רְשׁוּת, וְכֵן מַשְׁמַע שָׁם (מז.) בְּרֶשׁ״י דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אֵיכָלְנָא, דְּחַיָּבִין בִּזְמוּן. וְדַע עוֹד דְּמִשְׁמַע מֵהָרִאשׁוֹנִים דְּזֶה הַשְּׁלִישִׁי יָכוֹל לְזַמֵּן וּלְהוֹצִיאָם יְדֵי זִמּוּן גַּם כֵּן.

* אֲבָל אִם אָמְרוּ וְכוּ׳. עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) דְּלִדְעָה הַשְּׁנִיָּה הַמְבֹאֶרֶת לְעֵיל בְּסִימָן קע״ט סָעִיף א׳ דְּהַב לָן וּנְבָרֵךְ גַּם כֵּן לֹא הָוֵי הֶפֶסֵד הַדַּעַת לְגַמְרֵי לְעִנְיַן אֲכִילָה, מִמֵּילָא בְּכָאן מְצָטָרְפִי. כָּל שֶׁלֹּא נָטְלוּ יְדֵיהֶם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, וְכֵן מַשְׁמַע בְּכַמָּה אַחֲרוֹנִים [עַיִן בְּדְרִישָׁה (סק״א) וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וּבְבַאוּר הַגְּרַ״א לְעֵיל בְּסִימָן קע״ט סָעִיף א׳] דְּתִלּוּי זֶה בָּזֶה. אֲמְנָם בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּרַ״ז (ס״א) נוֹטֶה לוֹמַר דְּדִינָא דִּידָן לְכַלֵּי עַלְמָא הוּא עַיִן שָׁם טַעֲמוֹ, וְעַיִן בִּקְרֵי מְגָדִים (א״א סק״ב) שֶׁגַּם הוּא רוֹצֶה לְצַדֵּד כֵּן וְהִנִּיחַ בְּצָרִיךְ עִיּוּן:

* אֵינוֹ מְצָטָרֵף. עַיִן בְּאוּר זָרוֹעַ (ח״א סי׳ קצד) שֶׁרוֹצֶה לְחַדֵּשׁ דְּזֶהוּ דָּוְקָא כְּשֶׁהָיוּ שְׁנַיִם וּבָא שְׁלִישִׁי, אֲבָל הֵיכָא שֶׁאָכְלוּ שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְחַיְּבוּ כְּבָר בְּזִמּוּן וְשׁוּב בָּא אֶחָד וְאָכַל כַּזַּיִת, אֲפִלּוּ נָטְלוּ יְדֵיהֶם אוֹ שֶׁאָמְרוּ הַב לָן וּנְבָרֵךְ גַּם כֵּן מְצָטָרֵף עִמָּהֶם וּמְזַמֵּן לָהֶם וּמוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבַת זִמּוּן. וּבָזֶה יֻישַּׁב מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הָרִאשׁוֹנִים [עַיִן פְּסָחִים ק״ג עַמּוּד ב׳ תּוֹסָפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל כֵּינָן] מֵהֵיכָא דְּשָׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח (מח.) עַיִן שָׁם. אֶכֶן מִשְּׁאָרֵי רִאשׁוֹנִים שֶׁתָּרְצוּ בְּאֹפֶן אַחֵר מַשְׁמַע דְּלֹא סְבִירָא לְהוּ הָכִי:

* עִמָּהֶם. עַיִן בִּקְרֵי מְגָדִים (שם) שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר דְּכִבְרַכַּת זִמּוּן שֶׁל שְׁלֹשָׁה, כָּל הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ סִפֵּק לְדִינָא מְצָטָרְפִין [הֵיינוּ דִּרְשׁוּת לָהֶם לְזַמֵּן], אֲבָל בִּכְרַכַּת זִמּוּן שֶׁל עֲשָׂרָה שֶׁיֵּשׁ הַזְהָרַת הַשֵּׁם, מִסְתַּפֵּק שָׁם אִי מֵתָר בָּזֶה מִשּׁוּם חֲמָר ׳לֹא תִּשָּׂא׳, וְכֵן נוֹטֶה בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל מח ס״ז):

* וּנְטִילַת וְכוּ׳. עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ מַה שֶּׁהֶבִיא בְּשֵׁם הַבַּ״ח (ס״א), א]וְלֹא הִתְפַּקְּחוּ דְּכְבָר הִשִּׂיגוּ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וְהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א), וְעַיִן בְּטֹ״ז סִימָן קצ״ג סָעִיף קָטָן ח׳ שֶׁגַּם הוּא סוֹבֵר כִּסְבָרַת הָאֵלִיָּה רַבָּה:

ב * כַּזַּיִת יָרָק. וּבְאוּר הַגְּרַ״א מַשְׁמַע שַׁדַּעְתּוֹ דְּלֹא בְּעִנְיַן כַּזַּיִת לְצָרוּף עֲשָׂרָה, וְכֵן מַשְׁמַע בְּחִדּוּשֵׁי הָרַ״ה (פקודת הלוים מח) מִדְּהֵבִיא רְאָיָה לְפָסֵק הָרִי״ף (לה:) דְּדָוְקָא לַעֲשָׂרָה מִצְטָרֵף מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה (מה.) דְּקָתָנֵי מְזַמְּנִין עַד כַּזַּיִת וּמַתְנִיתִין מְיֻרֵי בִּצְרוּף שְׁלֹשָׁה עַיִן שָׁם, הֲרֵי מוּכָח דְּצָרוּף דַּעֲשָׂרָה הוּא אַף בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת. וּבְשַׁבָּלֵי לֶקֶט (סי׳ קנב) מֵבִיא גַּם כֵּן רְאָיָה מִתּוֹסָפְתָּא (פ״ה הל׳ כ״כא) דְּלִצְרוּף עֲשָׂרָה מְהָנֵי אֲפִלּוּ בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת דְּנָן עַיִן שָׁם, וְלִקְאוֹרֶה הוּא הַדִּין לִפְחוֹת מִכַּזַּיִת יָרָק [וְאָפְשָׁר דְּאַף דְּעַל דְּנָן גַּם כֵּן אֵין לְבָרֵךְ שׁוּם בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת מִכָּל מָקוֹם חֲשִׁיבָא טְפֵי מִיָּרָק, וְעַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן דָּנָן מִכְאָר דַּעְתּוֹ דַּאֲפִלּוּ פְּחוֹת מִכַּזַּיִת מְהָנֵי]. וּמִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה צָרִיךְ עִיּוּן לְהֶקֵל נָגֶד דַּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, דְּדַעַת הַמְחַבֵּר (פ״ז סי׳ קעג) שֶׁמְּמַנּוּ הוֹצִיא הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִקּוֹרוֹ כְּמִכְאָר בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש אבל) לְאוֹ דַּעַת יְחִידָאָה הִיא, דְּמִסְתַּבְּרָא דְּדַעַת כָּל הָנֵי פּוֹסְקִים שֶׁאֵין מְחַלְּקִין בֵּין שִׁלְשָׁה לַעֲשָׂרָה לְעִנְיַן צָרוּף סְבִירָא לְהוּ כֵּן בְּעִנְיַן שִׁעוּר כַּזַּיִת, דְּהָרֵי אִיתָא בְּמִשְׁנָה רִישׁ פֶּרֶק שִׁלְשָׁה שֶׁאָכְלוּ (מה.) דְּהַשָּׁפָשׁ מִכַּזַּיִת אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, דַּאֲפִלּוּ נִיכָּא כְּפָרוּשָׁם דְּהֵיינוּ אֲפִלּוּ בְּאֹכֶל יָרָק, מוּכָח מִזֶּה עַל כָּל פָּנִים דִּבְעִנְיַן כַּזַּיִת דָּנָקָא אֲפִלּוּ לְעִנְיַן צָרוּף [וְכִדְפָרַשְׁנוּ כָּל הָרִאשׁוֹנִים דְּהָאי מַתְנִיתִין מְיֻרֵי לְעִנְיַן צָרוּף] וּלְדִידְהוּ בְּוַדַּאי אֵין לְחַלֵּק בֵּין שִׁלְשָׁה לַעֲשָׂרָה [כְּדִמּוּכָח מֵהָרְאָיָה שֶׁהֵבִיאוּ בַּעֲלֵי שִׁיטָה זוֹ מֵהֵיכָא דְּיָצָא אֶחָד מֵהֶם לְשׁוּק (שם ע״ב), דְּאַדְרַבָּה בְּצַשָּׂרָה מַחְמִירִין טְפֵי], וְאִם כֵּן בְּוַדַּאי אֵין לְהֶקֵל לְדִידְהוּ בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת אֲפִלּוּ לְעִנְיַן עֲשָׂרָה. וְכֵיוָן דְּבָאנוּ לָזֶה לְמָה לָנוּ לוֹמַר דְּלִדַעַת הָרִי״ף וְסִיעָתוֹ הַמַּחְמִירִים יוֹתֵר לְעִנְיַן צָרוּף, יֵקָלֵּל בַּעֲשָׂרָה לְהִצְטָרֵף אֲפִלּוּ בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת, וְגַם לָמָּה לָנוּ לַעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא חֲדָשָׁה בֵּינֵיהֶם. וְעוֹד דְּהַרַשְׁבָּ״א (מח. ד״ה ולענין) שֶׁמְּסַכִּים לְהָרִי״ף בְּעִנְיַן צָרוּף שְׁלֹשָׁה דְּדָוְקָא גַּם כֵּן לְעִנְיַן צָרוּף עֲשָׂרָה דִּמְקַלִּינַן בְּיָרָק וּכְהָאי גַּוְנָא דַּיְקָא עַל כָּל פָּנִים הַמְצָרֵף מַחֲזִיק בְּאִיזָה בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, דְּאִי לָאו הָכִי אֵין שַׁיָּךְ כְּלָל לְהִצְטָרֵף לְעִנְיַן זִמּוּן שָׁם בִּבְרָכוֹת מ״ח (ע״א ד״ה הא), וְאִם כֵּן עַל כָּל פָּנִים בְּעִנְיַן כַּזַּיִת שֶׁיִּהְיֶה מְחֻיָּב בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה. וְהַהִיא דְּתוֹסְפְתָּא שֶׁמְּבִיא הַשַּׁבְּלֵי לֶקֶט לְאוֹ רְאָיָה גְּמוּרָה הִיא אֲפִלּוּ לְעִנְיַן דָּנָן דְּיֵשׁ סְגִי בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת, דְּאִפְשָׁר דִּמְיֻרֵי שָׁם בְּהָיָה כַּזַּיִת עַל יְדֵי שֶׁשָּׁבַל בְּצִיר, וּכְמוֹ שֶׁהָיָה שָׁם קָצַת בְּצַעֲמוֹ עַיִן שָׁם:

* שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְבִיעִית. עַיִן בְּבַאוּר הַגְּרַ״א שֶׁכָּתַב דְּהוּא דַּעַת הַמְחַבֵּר (שם) וּכְשִׁיטָתוֹ, וּמַשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ דְּלֹא בְּעִנְיַן רְבִיעִית, וּכְמוֹ דְּמַשְׁמַע הַגְּרַ״א לְעִנְיַן כַּזַּיִת יָרָק. אַךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לָהֶם דְּבָרִים הַמַּמְשִׁיכִים אֶת הַלֵּב לְקִנּוּחַ סְעוּדָה כְּגוֹן פֵּרוֹת וּכְמִהִין וּפִטְרִיּוֹת וְגוּזָלוֹת וּכְהָאי גַּוְנָא, הָיוּ יְכוֹלִין לֶאֱכֹל וַאֲפִלּוּ (ב) מְעַט מֵהֶם:
(ג) מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ. דְּחִשְׁבִינַן לְהוּ כְּאִלּוּ לֹא גָּמְרוּ סְעוּדָתָן עֲדַיִן. וְהוּא שֶׁקָּבַע עִמָּהֶם דְּהֵינוּ שֶׁאָכַל אֲצָלָם בַּשֻּׁלְחָן שֶׁיּוֹשְׁבִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִימָן קצ״ג סָעִיף ב׳ עַיִן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יח, כא). כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א) דְּהוּא הַדִּין אִם אֶחָד גָּמַר סְעוּדָתוֹ מִתְּחִלָּה וְאַחֵר כָּךְ בָּאוּ שְׁנַיִם אֲצָלוֹ וְאוֹכְלִין, גַּם כֵּן מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ לְזִמּוּן אִם הָיוּ מְבִיאִים לוֹ מִידֵי וּמְצֵי לְמֵיכַל מִינֵיהּ, עַיִן שָׁם. עוֹד כָּתַב דְּהוּא הַדִּין בְּכָל זֶה לְעִנְיַן צְרוּף עֲשָׂרָה לְזִמּוּן בְּשֵׁם: (ד) וְחַיָּבִים לִתֵּן לוֹ, לְאוֹ דַּוְקָא, (ג) אֶלָּא שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁמִּצְוָה לִתֵּן לוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב לְעֵיל בְּרֵישׁ סִימָן קצ״ג (ס״א): (ה) אֵינוֹ מְצָטָרֵף עִמָּהֶם. דְּכֵיוָן שֶׁאָמְרוּ כֵּן הֲרֵי כְּבָר הִסְפִּיחוּ דַּעְתָּם מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְאָסוּר לָהֶם שׁוּב לֶאֱכֹל, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן קע״ט סָעִיף א׳ בַּדָּעָה הָרִאשׁוֹנָה, וּלְהָכִי אֵינוֹ יָכוֹל לְהִצְטָרֵף עִמָּהֶם דִּכְבָר נִסְתַּלְּקוּ מֵאֲכִילָתָם הָרִאשׁוֹנָה. וְעַיִן בְּאוּר הֲלָכָה (ד״ה אבל): (ו) וְעַיִן לְעֵיל סִימָן קע״ט. דְּשָׁם נִתְבָּאֲרוּ פְּרָטֵי הִינִים שֶׁל הַב לָן וּנְבָרֵךְ וּנְטִילַת יָדַיִם:
ב (ז) וְאֶחָד אָכַל וְכוּ׳. דְּאַף דְּעַל יָרָק אֵין מְבָרְכִין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מִכָּל מָקוֹם יָכוֹל לְהִצְטָרֵף וְלַעֲנוֹת בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ: (ח) כַּזַּיִת יָרָק. טַעֲמוֹ (ז) דְּכֵיוָן שֶׁאוֹמֵר שֶׁאָכַלְנוּ וְאֵין אֲכִילָה פְּחוּתָה מִכַּזַּיִת, אוֹ מִשּׁוּם (ה) דְּבָעִינַן שֶׁיִּתְחַיֵּב עַל כָּל פָּנִים בְּשׁוּם בְּרָכָה, וּבְפָחוֹת מִכַּזַּיִת אֵין חִיּוּב בְּשׁוּם בְּרָכָה אַחֵר אֲכִילָתוֹ כַּמְבֹאָר לְקַמָּן סִימָן ר״י (ס״א): (ט) מְצָטָרְפִין. וְאִם כְּבָר בֵּרַךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, שׁוּב אֵין יְכוֹלִין לְזַמֵּן עֲלֵיהֶם וְנִסְתַּלֵּק מֵהֶם [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]:
(י) בְּצִיר. הַיְנוּ (ו) שֶׁשָּׁבַל יָרָק בְּהִצִּיר וּבֵין כֻּלָּם הָיָה רַק כַּזַּיִת, אֲפִלּוּ הָכִי מְצָטָרֵף: (יא) כּוֹס אֶחָד. דְּשָׁתְיָה (ז) בְּכָלַל אֲכִילָה וְיָכוֹל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״א) הַעְתִּיק דְּבָרָיו שֶׁאֲפִלּוּ נָטְלוּ יְדֵיהֶם מַיִם אַחֲרוֹנִים מְצוֹה שֶׁיַּחְזְרוּ וְיִטְלוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים וִיבָרְכוּ הַמּוֹצִיא וְיֹאכְלוּ כְּזַיִת כְּדֵי לִבְרֹךְ בְּזִמּוּן, וְאֲפִילוּ אִם זֶה אֵינוֹ חָפֵץ לֶאֱכוֹל כְּלָל מְצוֹה שֶׁיִּתְנוּ לוֹ לֶאֱכוֹל מְעַט כְּדֵי לִזְמֹן עָלָיו, שִׁכּוֹל שְׁנַיִם שֶׁאֹכְלוּ כְּאֶחָד מְצוֹה עֲלֵיהֶם לְחַזֵּר אַחַר זִמּוּן כָּל מָה שֶׁיִּכּוֹלִים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah